

Uskrs je praznik ljubavi

U povodu knjige *Zrake Uskrsa* priređivačica Anje Mastilović i Viktorije Martinčević-Huseinčehajić, Sarajevo, Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, 2022, 387 str.

Easter is a holiday of love

On the occasion of the book "*Zrake Uskrsa*" (Rays of Easter) edited by Anja Mastilović and Viktorija Martinčević-Huseinčehajić, Sarajevo, National and University Library of Bosnia and Herzegovina, 2022, p. 387

Ahmed Isanović

Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici, Zenica, Bosna i Hercegovina / The Islamic Pedagogical Faculty, University of Zenica, Zenica, Bosnia and Herzegovina
ahmed.isanovic@unze.ba

Pokazujući istančan senzibilitet za multikulturno i multikonfesionalno bosanskohercegovačko društvo, promovirajući pluralističke, heterogene i inkluzivne vrijednosti, Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine svoju izdavačku djelatnost obogatila je sadržajno iscrpnom i vizualno upečatljivom knjigom *Zrake Uskrsa* posvećenom ne samo najprepoznatljivijem katoličkom blagdanu Uskrsu već i ideji uskrsnuća kao temeljnoj vjerskoj istini kršćanstva. Nakon knjiga u izdanju NUBBiH *Bajram ide...* i *Božić, Božić bata* posvećenih islamskom, odnosno pravoslavnom prazniku, *Zrake Uskrsa*, u prenesenom smislu, zatvaraju suštinski određujući trougao kulturno-duhovnog i identitarnog bosanskohercegovačkog društvenog tkiva.

Priređivačice knjige Anja Mastilović i Viktorija Martinčević-Huseinčehajić imale su nadasve zahtjevan, odgovoran i koristan, ali i zanimljiv zadatak da iz izuzetno bogatog pisanog nasljeđa koje baštini Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine istraže, odaberu, selektiraju i prirede tekstove različitih namjera i žanrova, iz različitih izvora i vremenskih perioda, a koji se tiču Uskrsa u najširem smislu, napose Uskrsa u Bosni i Hercegovini.

Upečatljiv vizualni izgled korica koje se obznanjaju u ljubičastoj boji iskazuju i poručuju u simboličkoj ravni dvije stvari: (1) ljubičasta boja kao izraz radosi i veselja prazničnog perioda; (2) ljubičasta boja kao izraz povratka i kajanja u katoličkoj tradiciji. Ova dva značenja, u kontekstu Uskrsa, sintetiziraju se u jedno: ljubičasta boja kao boja povratka i kajanja daje tugi i pokajanju karakter radosi koji nudi mogućnost iskupljenja u veselim uskrsnim trenucima. U tom kontekstu valja naglasiti kako Uskrs

posebno akcentira i intenzivira procese povratka i kajanja kao neodvojive činove, gdje kajanje predstavlja način povratka u okrilje božanske milosti. Crtež na koricama, također, predstavlja jedan od najučestalijih i amblemskih obilježja Uskrsa. Riječ je o pisanici ili jajetu kao simbolu ponovnog rađanja te novog i vječno ponavljajućeg života prema iskonskom modelu rađanja živog iz neživog. Korice uprizoruju pile koje se izleglo iz jaja, što u uskrsnoj simbolici označava prelazak iz neživog u živo, novi život i rađanje što, naravno, konotira slavu ili pohvalu sveopćem rađanju i, u konačnici, rađanju nad rađanjima – Isusovom uskrsnuću.

Naslov knjige *Zrake Uskrsa* domišljat je i prikladno upotrebljen naslov, s obzirom na to da aludira na proljeće kao prirodnu pojavu koja se metaforički slaže s Uskrsom. *Zrake Uskrsa* tako predstavljaju zrake buđenja prirode, zrake novog početka, zrake sunca kao pozivnice na uskrsnuće prirode. Uskrs je proljetni praznik i u stvarnom i u prenesenom smislu. Kao takav, dakle kao simbol sveopćeg rađanja, buđenja i regeneracije, Uskrs nosi ogroman simbolički kapital i potencijal koji je povrh svih prepoznala umjetnost i koristila ga u estetske i humanističke svrhe, a nerijetko, svakako, i u ideološko-dogmatske.

U ovoj knjizi, koja primarno tretira književne spise, naići ćemo na sveopću raznolikost kako na planu sadržaja i poruke tako i na planu forme. Pored "Predgovora" glavnog i odgovornog urednika te "Uvodnog slova" priređivačica, koje pobliže objašnjavaju važne uskrsne pojmove i običaje, sadržaj je podijeljen u dva velika tematska poglavlja: "Poglavljje o Isusu Kristu" i "Poglavljje o Uskrsu". Prvo poglavljje podijeljeno je u tri motivska potpoglavljja:

(a.) “Karitativna Kristova ljubav” koje donosi tekstove prožete idejom o Kristovoj karitativnoj ljubavi kao božanskoj ljubavi i idealu i smislu bivstvovanja; (b.) “Oče, oprosti im, jer ne znaju šta čine” koje je izraženo u obliku slavnog Kristovog citata / molitve koju izgovara razapet na križu u trenucima najveće boli i nepravde. Ovo potpoglavlje prevashodno donosi tekstove koji govore o Isusovoj muci ili pasiji te Isusovom odnosu prema onima koji su mu nautili, naročito odnosu s Poncijem Pilatom, rimskim prokuratorom Judeje koji je osudio Krista na smrt; (c.) “Uskrsnuće” koje donosi tekstove o fundamentu kršćanskog vjerovanja – uskrsnuću. Uočljivo je da “Poglavlje o Isusu Kristu” nastoji pratiti stvarni križni put, dakle put od osude na smrt do uskrsnuća, što je jako zanimljivo i spretno strukturalno rješenje. Drugo poglavlje naslovljeno “Poglavlje o Uskrsu” podijeljeno je također u tri motivska potpoglavlja: (a.) “Sretan Uskrs” koje donosi pretežno vesele tekstove o radostima uskrsnog perioda; (b.) “Uskrs u Bosni” koje donosi prozne i esejističke tekstove o Uskrsu i uskrsnjim običajima u Bosni, ali i nekoliko uskrsnjih napjeva s notnim zapisima nastalim u Bosni i Hercegovini; (c.) “Ponovno rođenje – iskupljenje i milost novog početka” koje donosi tekstove pretežno u molitvenom tonu prožete vjeron u smisao pokajanja, iskupljenja i milosti novog početka koje Uskrs kao praznik novog početka u punoj mjeri omogućava. Na kraju knjige nalaze se izvori, odnosno “Literatura” i “Registar autora” čiji su se tekstovi našli na stranicama ovog izdanja.

Knjiga *Zrake Uskrsa* ne samo da nam pokazuje sve blagodeti uskrsnjih običaja i Uskrsa kao praznika nade i vjere u obećanje da ćemo svi duhom uskrsnuti u carstvo nebesko, već nam poručuje univerzalnu poruku ljubavi kao krunsku Kristovu vrijednost i istinski smisao i uslov uskrsnuća. U Novom zavjetu stoji: “Mi znamo da smo prešli iz smrti u život, jer ljubimo braću. Tko ne ljubi, ostaje u smrti” (Iv. 3,14). Samo nas ljubav može ponovno oživjeti u carstvu nebeskom.

U odnosu na Stari zavjet, temeljna novina Novog zavjeta, odnosno ono po čemu je nova objava donijela nešto istinski novo i važno jeste razumijevanje ili spoznavanje Boga kao ljubavi, a ne kao srdžbe, dakle Boga koji ljubi i apsolutno ljubi, a ne Boga koji se srdi i kažnjava. Racionalno, takva ljubav je teško shvatljiva jer se zasniva na ljubavi kao jedinom i apsolutnom principu odnosa prema čovjeku i svijetu, ljubavi koja se pokazuje i okreće i onome u čemu ne vidimo i ne nalazimo objašnjiv razlog da se ljubi, čak i prema onome za što ne postoji niti jedan razlog da bude ljubljeno. To je razumom nedokučiva božanska ljubav. Prema Novom zavjetu, Bog jeste ljubav. Bezuvjetna božanska ljubav prema čovjeku treba se efektovati među vjernicima ne samo kao ljubav prema Bogu već ponajprije kao sveopća ljubav prema svakom čovjeku.

Upravo se u ljubavi krije suština pasionarske poruke, bit uskrsnuća koje slavi Uskrs. Isusova muka i žrtva čovječanstvu je podarila ili povratila vječni život ili ponovno rađanje u onostranom blaženstvu. To je ustvari “dobrota bez granica” o kojoj Evanđelist Luka govori kada definira Boga. Dakle, Bog jeste dobrota prema svima, neselektivna dobrota koja na zlo uzvraća dobrom, koja se žrtvuje za čovječanstvo, koja iskupljuje i moli za grijehе drugih, dobrota koja prašta i koja poziva na ljubav kao sili sjedinjenja, a prezire mržnju kao silu razjedinjenja. Lukina predstava Boga kao “dobrote bez granica” svakako je na tragu teološkog mišljenja koje Boga doživljava i razumijeva kao apsolutnu ljubav. A svijest o važnosti ljubavi u kontekstu Uskrsa, kada je u pitanju ova knjiga, svjedoči i uvodno potpoglavlje ove knjige naslovljeno “Karitativna Kristova ljubav”.

U konačnici, ova vrijedna i jedinstvena knjiga pokazuje nam koliko su Uskrs i vrijednosti koje promiče Uskrs žive i važne pojave u tradiciji bosanskohercegovačkog duhovnog i kulturnog bića. Treba se osobito zahvaliti izdavaču i priređivačicama što nas na ovakav način vraćaju temeljnim vrijednostima postojanja: ljubavi, skromnosti i žrtvi za istinu i pravdu.